

О.Ю. Романишин, канд. техн. наук,

М.Л. Заєць,

А.М. Климчук

Державний агроекологічний університет, м. Житомир

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ГІДРОПРИВОДА АКТИВНИХ РОБОЧИХ ОРГАНІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ МАШИН ПРИ ВИРОЩУВАННІ ТА ЗБИРАННІ КАРТОПЛІ

Проведен анализ и обоснование использования гидропривода на новых активных рабочих органах комплекса машин для возделывания и уборки картофеля.

Вступ

Застосування активних робочих органів в ґрунтообробних машинах дозволяє значно спростити технологію підготовки ґрунту під посів чи посадку, зменшити витрати на обробіток одиниці площі, покращити водно-повітряний режим ґрунту, активувати в ньому біологічні процеси і, відповідно, підвищити урожайність.

Для привода робочих органів сільськогосподарських машин в сучасних тракторах передбачений двохшвидкісний вал відбору потужності з частотою обертання 540 об/хв і 1000 об/хв, який можна розглядати, як груповий, нерегульований. Між тим сільськогосподарські машини працюють в складних умовах, при цьому необхідно поєднувати робочі органи з різними принципами роботи, тісно пов'язаними з єдиним технологічним процесом. Це свідчить про необхідність їх індивідуального регулювання.

Зміна фізико-механічних властивостей оброблюваного матеріалу і інших зовнішніх умов носить випадковий характер. Коливання фізико-механічних властивостей оброблюваного матеріалу та інших зовнішніх факторів значні по амплітуді не тільки в межах сезону, або в різних районах країни, а й в різний час доби, в межах одного поля. Так, наприклад, урожайність картоплі, а також вологість ґрунту в горизонті по довжині борозни на глибині 0–10 см в останньому випадку може змінюватись на 30%, густина в межах 40%. Додаткова зміна вологості ґрунту складає 200–300%. Таким чином, для оптимального перебігу технологічного процесу необхідно зробити правильний вибір швидкісного режиму активних робочих органів. Цей вибір обумовлений визначенням обмежень швидкості руху активних робочих органів.

Основні результати роботи

На основі проведеного аналізу системи машин для вирощування та збирання картоплі запропонована класифікація активних робочих органів (табл. 1).

Аналіз таблиць 1 і 2 показує, що при даній системі машин для вирощування і збирання картоплі на привод активних робочих органів використовується не більше 50% потужності двигуна трактора, з яким агрегується та чи інша машина. Оскільки діапазон коли-

вань споживчої потужності однієї машини доволі широкий, в залежності від конкретних умов доводиться агрегатувати з різними тракторами.

Одним з показників технологічного рівня машини є матеріалоемність, тобто відношення маси машини до зібраної або обробленої площі за сезон.

Відповідно [1] система машин для вирощування та збирання картоплі має найбільшу питому матеріалоемність. Так, наприклад, цей показник систем машин на 2000–2005 рр. для с.-г. культур в нечорноземній частині Житомирської області в середньому склав 196,5, а для картоплі при урожайності 308 кг/га, питома матеріалоемність процесу збирання картоплі — 120, а при комплексній механізації — 148 кг/га. Таким чином, при проектуванні нових с.-г. машин необхідно прагнути до зниження їх металоемності.

В процесі експлуатації значна частина металу витрачається на запасні частини. Наприклад, по даним [2], витрата металу для картоплезбирального комбайну склала 90% від його маси, а для картоплекопача — 137%. Крім того, на основі аналізу результатів досліджень встановлено, що в комбайнах, які мають напрацювання один-два сезони, частіше інших вузлів виходять із ладу різні елементи приводів. Тому необхідно зменшувати кількість елементів механічних передач, забезпечуючи при цьому надійний захист від перевантажень.

Найбільш перспективним є гідравлічний привод, який при деяких недоліках має переваги в порівнянні з механічним.

Як показав аналіз використання гідроприводів на МТА, для активних робочих органів ґрунтообробних і збиральних машин застосовуються гідросистеми середньої потужності (50–60%) потужності приводного двигуна) з низькою і середньою частотою обертання гідромоторів [3].

Так, гідроприводи для обертального і поступального виду руху с.-г. машин з частотою обертання вала від 5 до 175 об/хв, найшли застосування для приводу малошвидкісних транспортерів машин, малошвидкісних транспортерів картоплезбиральних машин, а також активних робочих органів комбінованих агрегатів.

Технічні дані на питому показники машин з гідроприводом в порівнянні з серійними наведені в табл. 3.

Таблиця 1

Класифікація активних робочих органів сільськогосподарських машин для вирощування та збирання картоплі

Обмеження	Групи активних робочих органів	Робочі органи
$V_p \geq V_{p \max}$	З нижнім технологічним обмеженням, які не мають кінематичного обмеження	Стрічкові транспортери, розпушувачі ґрунту, картоплезбиральні комбайни, гичкозбиральні пристрої
$V_{p \max} > V_p \geq V_{p \min}$	З двостороннім технологічним обмеженням, які не мають кінематичного обмеження	Прутковий елеватор, вивантажувальний транспортер
$V_{p \max} > V_p \geq V_{p \min}$	З двостороннім кінематичним і технологічним обмеженням	Ґрунтообробні фрези, дискові підкошуючі органи з примусовим обертанням
$V_p = K V_n$		

Прийняті позначення V_p , $V_{p \max}$, $V_{p \min}$, V_n — швидкості відповідно середня робоча, максимальна, мінімальна і частота обертання двигуна; K — коефіцієнт передачі.

Таблиця 2

Дані про привод активних робочих органів сільськогосподарських машин для вирощування та збирання картоплі, які агрегатують з тракторами

Машини	Клас трактора, з яким вони агрегатують	Діапазон споживчої потужності, кВт	Кількість силових контурів, які потребують незалежного регулювання
Фрези для міжрядного обробітку	1,4	8–15	1
Комбіновані ґрунтообробні агрегати	1,4; 3,0; 5,0	8–25	1
Посадочні агрегати	1,4; 3,0	6–18	2
Розкидачі органічних добрив	1,4; 3,0; 5,0	8–15	2
Гичкозбиральні пристрої	1,4	5–8	1
Картоплекопачі	1,4	10–12	1
Картоплезбиральні комбайни	1,4	20–22	4

Таблиця 3

Техніко-економічні показники гідрофікованих машин

Показники	Продуктивність, га/год	Маса	Питомий тяговий опір, кН/м	Енергонасіченість, кВт/год	Питома матеріалоемність, кг.год/га	Питома витрата палива, кг/га	Загальний ККД
Гноєрозкидач РОУ-6Г	0,53	2060	-	0,019	3886	22,7	0,69
РОУ-6	0,47	2000		0,02	4255	25,8	0,67
Грунтообробна машина РРГ-4,2	3,24	2370	0,3	0,145	241	1,995	0,53
КФГ-3,6	2,8	2860		0,084	660	3,291	0,38
Картоплекопач КНТ-2ВГ	0,28	700	4	0,028	2500	7,2	0,3
КНТ-2В	0,21	780	4,7	0,024	3900	7,4	0,27
Картоплекопач КСТ-1,45	0,37	950	5,5	0,024	2567	7,3	0,34
КСТ-1,4	0,26	1120	6,0	0,018	4307	7,6	0,32
Картоплезбиральний комбайн КПК-3	0,26	5590	3,8	0,005	21500	28	0,6
ККУ-2А	0,15	4452	5,3	0,0078	29680	30,32	0,5

Випробування різних МТА, обладнаних гідроприводом, показали, що використання даної системи забезпечує можливість оптимізації параметрів активних робочих органів МТА. Досягається це індивідуальним регулюванням, незалежним від обертів колінчастого вала двигуна і зовнішніх навантажень.

При цьому підвищуються агротехнічні показники якості роботи, знижуються втрати врожаю, створюються умови для роботи двигуна трактора в найбільш економічних режимах.

Висновки

1. Використання гідропривода дозволяє на 20–100% збільшити продуктивність праці, на 8–50% знизити металоємність в порівнянні з машинами, які мають механічний привод. При цьому в декілька разів підвищується безпека конструкції, на 12% зменшуються затрати на ТО.

2. На картоплезбиральних машинах з гідроприводом кількість пошкодженої картоплі зменшилась на 20–25% [3,4].

Література

1. Шахмаев М.В. Матеріалоемність системи машин для рослинництва // Механізація і електрифікацію сільськогосп. — 1984. — №11.
2. Некрасов С.С. Снизить металоємность с.х. машин // Техника в сельском хозяйстве. — 1982. — № 3. — С. 42—43.
3. Ловкис З.В. Гидропривод сельскохозяйственных машин. — МН.: Урожай, 1986. — 390 с.
4. Ведерников В.В. Основные направления комплексной механизации сельскохозяйственных машин / Тракторы и с.х. машины. — 1988. — № 8.